

מצוה שאני. והכי פרכינן נמי צפרק כ"ג צנהדרין (דף יט:):
גבי מלך דמתן לא חולץ ולא חולצין לאשתו רבי יהודה
אומר אם רצה לחלוץ וליבס זכור לטוב איני והאמר רב אשי וכו'
ומשני מלוה שאני וקשיא לר"י אמאי לא משני הכי צפרק שני דתמוזות
(דף יז:). מעבדין את המת מלפני
כלה וזה לפני מלך ישראל אמרו
הכלה ושבתהו חכמים וקא פריך
מכלל דשפיר עבד והאמר רב אשי
וכו' ומשני פרשת דרכים הוה ואמאי
לא משני מלוה שאני ותו איכא למיתמה
והא היא גופיה דרב אשי מיירי
במקום מלוה דמעיקרא אמרי' (א) אפי'
למ"ד הרב שמחל על כבודו אמר רב אשי
מחול נשיא שמחל על כבודו אין כבודו
מחול ומותבי ליה מעשה צרכי אליעזר
ורבי יהושע ורבי לודק שהיו מסובין
בצית המשתה בנו של ר"ג צרכי והיה
ר"ג עומד ומשקה עליהן וכו' אלא
אי אתמר הכי אתמר אמר רב אשי
למ"ד נשיא שמחל על כבודו
דהיינו רבי יהושע שקבל הכוס מרבין
גמליאל וכן רבי (אלעזר צר) לודק
מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול
משמע אפילו במקום מלוה דומיא
דנשיא כההוא מעשה דרבין גמליאל
שהיה סעודת מלוה ומחל על כבודו
בצביל כבוד חכמים אורחין שהיו
מסובין בסעודתו דמייתי עליה דלצרהס
אצטרי והוא עומד עליהס דלמא דאפי'
במקום מלוה אמר רב אשי אין כבודו
מחול ונראה לתרץ דדוקא הכא שייך
למיימר מלוה שאני דמוחל על כבודו
משום כבוד התורה שהוא כבוד
השכינה וכן היא דפרק כהן גדול
(סנהדרין יט:). דחולץ או מיבס מחול
על כבודו כדי לקיים מצוות מלך
עולמים ומראה צעמנו שאיננו שכינה
עליו אבל היא דתמוזות (דף יז:). ופ"ק
דקידושין (דף יג:). שמחל על כבודו
כדי לחלוק כבוד לצטר ודא כגון
לכלה ות"ס צוה גזירה הכתוב הוא
שאינו מחול אפי' במקום מלוה שהרי
מצוות כבוד עצמו שהן לריבין לעשות
צו למלך כבוד גדולה ממנו כבוד
שחייב המלך לנהוג צו שהרי גם
עליהן אמרה תורה שום תשים עליך
מלך שמהא אימתו עליך ולא אימתך
עליו נמצא דמה שהמלך מכבדו ליכא
מלוה: **אורתן** היום נתחייבו שונאי
ישראל ב"ייה. ירושלמי תני רבי
חנינא צרכי גמליאל אומר הרבה
חללים נפלו בצאתו יום שהחניפו לו

תורה אור השלם
1. ויבא המלך וידו וישב
לפניו ויאמר מי אנכי
איתי אלהים ומי ביתי בי
דביאמיני עד היום:
שמואל ב ו י ה
2. שום תשים עליך מלך
אשר יבחר ואל תהיה בו
מקרב אדוך תשים עליך
מלך לא תוכל לתת
עליך איש יבדו אשר לא
אדוך הוא: דברים יז טו
3. לא יקרא עוד לנבל
גדיב ולכילי לא יאמר
ישועהו לב ה
4. ויאמר יעקב אל גא
אם גא מציאתי חן בעיניך
ולקחת מנחתי מיד בי
על פן ראיתי פניך כראת
פני אלהים ותרצני:
בראשית לג י
5. ויחפץ לב ושימו אף
לא ישועהו בי אפרים:
איוב לו יג
6. אמר לרשע צדיק
אתה יקבדו עמיס
ויעמודו לאמיים:
משלי כד כ
7. מה אקב לא קבה אל
ומה אדם לא זעם ו:
במדבר כג ח
8. ויאמר וי לא שני גוים
בבערך ושני לאמיים
ממעריך יפרדו ולאם
מלאים יאמרו ורב יעבד
צעיר: בראשית כה כג
9. ויהי האמרין לרע טוב
ולטוב רע שמים חשך
לאור אור לחשך שמים
מר למתוק ומתוק למר:
ישעיהו כ כ
10. ויאמר וימנהג הנביאי
אמן פן יעשה וי יקם וי
את דבריו אשר נבאה
לקשיב בלי בית ויכל
הנולד מפבל אל המקום
דקת: ירמיהו כח ו

מאמס דמחיל מועד. ומיהו ציו"ט לא שאין תיקון הצומה דוחה
לא את השבת ולא יו"ט ומאחמול נמי לא עבדין לה דדוקא לה
עורה והאי טעמא מפרש בגמ' ירושלמי (פ"א ה"ד) צמס' מגילה דקתיה
הקהל מאחרין כשחל להיות בשבת וקאמר מפני הצומה ועבדה
מאחמול דקא לה עורה אנוצברי"ר
בלע"ז: **למלי ציס דוד**. אבל לא
למלכי בית חשמונאי: **אפי' למאן דאמר**.
צקידושין צפ"ק (דף יג:). **אגרופה**.
כחה של חנופה. דלע"ג דלמו מישראל
אין ראו למלכות דעבד היה ויילא
מילתא: **נפעוהו דינין**. שהחניפו
הדינין את צעלי הדין: **ונתקללו**
המעשים. שהגדולים ראו עוברי עבירה
ולא מיחו צידס מפני חנופה: ואין
אדם שיכול לומר לחבירו מעשי גדולים
מעשיך. שמתוך שלא מיחו עבדכי
עבירה למדו הדורות את מעשיהס
ונמצא כולן עובדין: **לניני**. לשון
כלתה נפשי (תהלים קיט). שמתאוה
לשמות יין מדיר: **ופלוגא**. הא דריש
לקיש דאמר להחניפו לעשו נתכוון
לומר לו ראיתי פניך כראות פני וגו'
פליגא דרדכי לוי דאמר לא להחניפו
נתכוין אלא לאיים עליו ולהודיעו
שהוא גביל לראות מלאכים: **לא ישועו**
כי אפרס. כשיצאו עליהס יסורין
לא יועילס שועה: **ויאמר ירמיהו**
לחניניה הנביא. שאמר נבואת שקר
על גלות יבניה וכלי הקודש שגלו עמו
בעוד שמיס ימים אי משיעס אל
המקום הזה אמן כן יעשה ה' חנופה
היא זו שהיה לו לומר צהדיא שקר
אתה ניבא: (ו) **ויחי הוא צעטר בנימין**.
לאחר כמה ימים היה ירמיה יולא
מירושלים ללכת ארץ בנימין לחלוק
נחלה שנפלה לו ותפסו ירמיה
ויאמר לו אל הכשדים אתה נופל:
גמולה

בו שמבקש להורגו אמר לו מעם תבשיל זה שאני טועם כתבשיל שטעמתי
בבית המלך אמר ידע ליה מלכא מיסתפי ולא קמיל ליה אמר רבי אלעזר כל
אדם שיש בו חנופה מביא אף לעולם שנא' (ו) **והנפי לב ושימו אף ולא עוד אלא**
שאין תפלתו נשמעת שנאמר לא ישועו כי אפרס: סימן א"ף עוב"ד גיהנ"ם
ביד"ו ניד"ה גול"ה: ואמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו חנופה אפילו עוברין
שבמעיי אמן מקלצין אותו שנא' (ז) **אומר לרשע צדיק אתה יקבוהו עמים וזעמיהו**
לאומים (ח) ואין קוב אלא קללה שנא' (ח) **לא קבה אל ואין לאום אלא עוברין שנא'**
ולאום מלאום יאמרו רבי אלעזר כל אדם שיש בו חנופה נופל בגיהנם
שנא' (ט) הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע וגו' מה כתיב אחריו לכן כאכל
קש לשון אש וחשש להבה ירפה וגו' ואמר רבי אלעזר כל המחניף (י) לחבירו
סוף נופל בידו ואם אינו נופל בידו נופל ביד בניו ואם אינו נופל ביד בניו נופל
ביד בן בנו שנא' (יא) ויאמר ירמיה לחנניה אמן כן יעשה ה' יקם ה' את דבריך וכת'י
ויהי

ודבר תמוה לומר אם היה ראו (י) מפני התורה כיון דלמו היה מישראל אלא משום דזילא מילתא כמו שפירש"י שיתחייבו על חנופה מועטת
כזאת עונש גדול (י) ופירש ר"י אע"ג דאמר צפרק מצוות חליצה (יבמות קג). וצפרק החולץ (סס מה): גבי רב מרי דמנייה רבא אפורסי דצבל
וגבי אוספיחכניה דרב אדא צר אהבה אם היה אמו מישראל מקרב אחיך קרינן ציה (קדושין דף עו:). היינו דוקא גבי נשיאות ושכרות צעלמא
דליניה שררות צמתא דרשנין שום תשים עליך מלך מקרב אחיך מדמסך משימות למקרב אחיך ש"מ דבעינן צוה מקרב אחיך קלת כגון
אמו מישראל אבל מלך חזר ושנה עליו מקרב אחיך תשים עליך מלך דקפיד קרא גבי מלך עד שיהא ממש מקרב ממונע מאצטרי ואמו
מישראל חו היה החנופה שמלך צרוע שלא כדון תורה והודו לו והחזיקו בכך נהי שלא יוכלו למחות היה להן לשמוק ולא להחזיקו וזהו עונש
החנופה דצבר עבירה שמחניף לחבירו מחמת יראתו מפניו ואינו חושש על יראת הקב"ה ועושה עין שלמעלה כאלו אינה רואה צירושלמי
דעשרה יחסין בגמרא אין צודקין מן המוצא כמידי שום תשים עליך מלך אין לי אלא מלך מנין לרבות שוטרי הרבים וגבאי דקדא וסופרי
דיניין ומכין בצרועות ת"ל מקרב אחיך תשים עליך מלך כל שתשימוהו עליך לא יהא (י) אלא מן הצרועין שצאחיק:

כל המחניף לחבירו. יש לפרש שלא במקום סכנה אבל (י) במקום סכנה מותר כי היא דפרק ארבעה נדרים (דף קג:). עולא אזל
לארעא דישאל לו צהדיה תרי בני חוחאי קס חד שחטיה לחצריה אמר ליה לעולא יאות עבדי אמר ליה אין ופרע לו צית
השחטיה כי אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה דלמא ח"ו אחזיקת ידי עוברי עבירה א"ל רבי יוחנן נפשך הולתה:

הדרן עלך אלו נאמרין

(א) [נעיל: מ: ושי"ג] (ב) [נס
ושי"ג] (ג) [סנהדרין יט:
כתובות י. קדושין לג:
(ד) [תוספתא פ"ו].
(ה) [סנהדרין כג.]. (ו) [נבטי'
אחא לרשע]. (ז) [שיך לרף
שח"י]. (ח) [קדושין לג:
(ט) [י"א מדק]. (י) ע"י צמורת
המאר כלל ג פ"ב מד ע"א,
ר"ש:

הגהות הב"ה

(א) גמ' נתעומו (הדינין)
ח"מ. וי"ב גי' רש"י
הדינין: (ב) חוס' דיה
אזו וכו' ופי' ר"י. י"ב
עין צמס' פרק החולץ דף
מה פירושו צע"ל צסס
ר"ש:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אותו היום וכו'
אלא מן הברורים
שבאחד. ע"י צ"ב דף ג
ע"י צמ"ה כל: ד"ה כל
המחניף וכו' במקום
סכנה מותר. מג"א סימן
קג:

לעני רש"י

אינקוביר"ה. להפריע.

מוסף רש"י

אין ישיבה בעורה. ראה
לעיל מ ע"ב אפילו
למ"ד נשיא שמחל
פולגמא צפרק קמא
דקדושין (כתובות יז:).
שום תשים עליך מלך.
ישאל החבירו ששימו
עליהס שמונת הרבה,
לומר שמהא אימתו
עליהס הלך אין כבודו
מחול. שפירק ריבה הכתוב
שימות הרבה (כתובות יז:).
ולכילי. רמאי טול חורס
רעיס (ישעיה לב ה). שרע.
לשון ארון שהכל שועין
ופינן אלו (סס).